הַשּׁוּרוֹת שָׁווֹת, שֶׁלֹּא תְּהֵא אַחַת נִכֶּנֶסֶת (קמז) וְאַחַת יוֹצֵאת. וּלְפָחוֹת [ק]יִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִכְתֹּב (קמח) * שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת חוּץ (נ) לַשִּׁיטָה, (קמט) וְאִם כָּתָבָם (קנ) לֹא פָּסַל: לד * [ר]שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵם (קנא) * תֵּבָה אַחַת, לֹא יִכְתֹּב חוּץ לַשִּׁיטָה: לה (קנב) [ש]אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם (קנג) צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם (נא) בְּתוֹךְ הַדָּף, וְלֹא יֵצֵא (קנד) מֵהֶם כְּלָל חוּץ לַדָּף: לו * [ח]יַּעֲשֶׂה (קנה) כָּל פָּרָשִׁיּוֹתֶיהָ (קנו) פְּתוּחוֹת, חוּץ מִפָּרָשָׁה אַחֲרוֹנָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה

[ק] סמ"ק (מצוה קנג) וְהַנְּהוֹת מֵימוֹנִי (הל' תפילין פ"ד אות ד) פֶּרֶק ב' (בדפוס קושטא), מֵהֵהִיא דְּמַגְּנוּחוֹת (ל.). [ר] טור בְּיוֹרֶה דֵּעָה רע"ג. [ש] שם (סי' רנו). [ת] הרא"ש שם (הל' תפילין דף קכד טור א) וְהַקַּרְקִי (הל' קטנות סי' תתקסא) וְאַרְחוֹת חַיִּים (סי' כו), וְהָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק (ג') [ב'] (ה"כ).

בַּאֵר הֵיטֵב

פָּסַק שֶׁלֹּא לְהַנִּיחַ חֵלֶק כְּלָל, וְכֵן בֵּין שִׁיטָה לְשִׁיטָה אֵין צָרִיךְ, עַיֵּן שָׁם (סי"ק מד). וְעַיֵּן בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות ח) וּבְעוֹלַת תָּמִיד (סי"ק לח-לט). (וּכְסָפֵר אֶלְיָהוּ רַבָּה (סי"ק נא) פָּסַק כִּדְעַת רַמ"א דְּצָרִיךְ לְהַנִּיחַ חֵלֶק בֵּין פְּסוּק לְפָסוּק, וְהֵבִיא רְאָיָה מִן סֵפֶר בְּרוּךְ שֶׁאָמַר (תיקון תפילין עמ' קכב והגה"ט פט) שֶׁכָּתַב לְהַדְיָא כֵּן, וְכֵן בֵּין שִׁיטָה לְשִׁיטָה, עַיֵּן שָׁם):

לג (נ) לְשִׁשָּׁה. וּבְיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רע"ג (סי"ד) פָּסַק כְּהַרַמְבַּ"ם (הל' ס"ת פ"ז ה"ו), דְּלֹא קַפְּדִינַן אֶלָּא שֶׁלֹּא יִכְתֹּב רֹב הַתֵּבָה חוּץ לַשִּׁיטָה, וְאִם הַתֵּבָה בַּת שְׁמוֹנָה אוֹתִיּוֹת, מֻתָּר לִכְתֹּב הַחֲצִי חוּץ לְשִׁיטָה. וְכָתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סי"ק מו) וְאִפְשָׁר דְּבָא לְלַמֵּד כֵּאן דְּשְׁנֵי אוֹתִיּוֹת מֻתָּר לִכְתֹּב הַרַמְבַּ"ם מוֹדֶה, עַיֵּן שָׁם. וַאֲנִי אוֹמֵר דְּמִפְּעִיף שֶׁאַחַר זֶה יָדְעִינַן זֹאת, מִדְּכָתַב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵם תֵּבָה אַחַת מֻתָּר אֲפִלּוּ בְּתֵבָה בַּת שֵׁשׁ, וְקָל לְהָבִין: לה (נג) בְּתוֹךְ הַדָּף וְלֹא יֵצֵא מֵהֶם כְּלָל חוּץ. כָּתַב הָרַב בַּעַל בְּאֵר שֶׁבַע בְּתִשׁוּבָה סוֹף סִפְרוֹ דַּף נ"ב עַמּוּד ב' (השמטה בסוף השו"ת תשובה ב), מִדְּנָקַט כָּפָל לְשׁוֹן, מַשְׁמַע אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד פָּסוּל אֲפִלּוּ בְּשֶׁאֵר שְׁמוֹת שֶׁאֵינָן נִמְחָקִין, וַאֲפִלּוּ הַנִּטְפָּל לְשֵׁם מֵאַחֲרָיו פָּסוּל אִם יָצָא חוּץ לְשִׁיטָה, כֵּן נִרְאֶה לִי לַהֲלָכָה וְלֹא לְמַעֲשֶׂה, עַד כָּאן. וְהַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סי"ק מו) הַקֵּשָׁה עָלָיו, דְּהַשּׁ"ך בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

הֵיטֵב. וְעַיֵּן ט"ז (סי"ק כב) שֶׁהִקְשָׁה עַל הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁכָּתַב שֵׁשׁ לְזָהָר, דְּהָא אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד פָּסוּל. וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת מְקוֹם שְׁמוּאֵל שֶׁהֵבִיא מִשֻּׁלְחָן עָרוּךְ אֲבָן הָעֵזֶר סִימָן קכ"ה (סי"ח) דַּגַּם שָׁם מִשְׁמַע דְּרַק לְכַתְּחִלָּה, רַק אִם נִשְׁתַּנָּה צוּרַת הָאוֹת עַל יְדֵי זֶה פָּסוּל בְּדִיעֲבַד, וְלָכֵן בְּדַעְתּוֹ לְהָקֵל בְּלָמ"ד שֶׁל 'וּלְעָבְדוֹ' שֶׁנִּכְנַס רֹאשׁוֹ לְתוֹךְ הַ"א שֶׁל 'וּלְאַהֲבָה' (דברים יא יג), וְלֹא נִגְּעָה רַק נִכְנַס לַאֲוִירָא, עַיֵּן שָׁם בְּסִימָן (י"ג) [נ"ג], וְאֵין לְהָקֵל בָּזֶה כִּי אִם בְּשַׁעַת הַדְּחַק:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

חֶלְק. אֲבָל הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סי"ק מה) בְּשֵׁם כְּמָה אַחֲרוֹנִים וְהַגְּרַ"א בְּבֵאוּרוֹ הִכְרִיעוּ דְּאֵין צָרִיךְ לְהַנִּיחַ חֵלֶק יוֹתֵר מִבֵּין תֵּבָה לְתֵבָה בְּאֶמְצַע פְּסוּק [וְדִלְא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַשּׁ"ך בְּיוֹרֶה דֵּעָה רע"ד סָעִיף קָטָן ו', עַיֵּן שָׁם]:

לג (קמז) וְאַחַת יוֹצֵאת. וַאֲפִלּוּ (קמג) אוֹת אַחַת, (קמד) מְשׁוּם ״זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ״: (קמח) שֵׁשׁ אוֹתִיּוֹת. מִדְּלֹא חֵלֶק, מַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ אִם אֲלוּ הַשִּׁשׁ אוֹתִיּוֹת הֵם מְעוּט הַתֵּבָה אָסוּר, וּבְיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רע"ג (סי"ד) פָּסַק כְּהַרַמְבַּ"ם (סי"ת פ"ז ה"ו) דְּלֹא קַפְּדִינַן אֶלָּא שֶׁלֹּא יִכְתֹּב רֹב הַתֵּבָה חוּץ לַשִּׁיטָה, וְאִם הַתֵּבָה בַּת שְׁמוֹנָה אוֹתִיּוֹת מֻתָּר לִכְתֹּב הַחֲצִיהָ חוּץ לַשִּׁיטָה. וְעַיֵּן בְּשֵׁ"ך שָׁם (סק"ד) שֶׁכָּתַב שֵׁשׁ לְהַחְמִיר כְּהַךְ דְּהָכָא, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סי"ק נב) (קמה) שֶׁדַּעְתּוֹ דְּעַל כָּל פָּנִים בִּתְפִלִּין שֶׁהַגְּלִיּוֹנוֹת קְצָרִים יֵשׁ לְהַחְמִיר: (קמט) וְאִם כְּתָבָם. (קמו) בֵּין שֶׁהָיָה הַבְּלִיטָה בְּתַחְלַת הַשִּׁיטָה אוֹ בְּסוֹפָהּ: (קנ) לֹא פָּסַל. וַאֲפִלּוּ אִם כָּתַב (קמז) תֵּבָה שְׁלֵמָה חוּץ לַשִּׁיטָה, כָּל שֶׁנִּכָּר שֶׁהִיא נִקְרֵית עִם אוֹתָהּ הַשִּׁיטָה וְלֹא עִם הָעְמוּד הָאַחֵר שֶׁבְּצִדָּהּ: לד (קנא) תֵּבָה אַחַת. וְאִם הַתֵּבָה הִיא בַּת שֵׁשׁ, מֻתָּר לִכְתֹּב מִמֶּנָּה שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת חוּץ לַשִּׁיטָה, אַף שֶׁהֵם רֹב הַתֵּבָה, יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רע"ג (סי"ג). וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַלָּכָה (ד"ה תיבה): לה (קנב) אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם. (קמח) אֲפִלּוּ שְׁאָר שֵׁמוֹת שֶׁאֵינָם נִמְחָקִין: (קנג) צָרִיךְ וְכוּ'. הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סי"ק מז) בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי יִצְחָק מִפּוֹנְוֶ [וְכֵן הָעוֹלַת שַׁבָּת (סי"ק מב) וְהָאֵלִיָּה רַבָּה (סי"ק נד) וְכַמָּה מֵהָאַחֲרוֹנִים] אַסִּיק דְּדַוְקָא לְכַתְּחִלָּה, אֲבָל בְּדִיעֲבַד אֵין לְהַחְמִיר. וּמִכָּל מָקוֹם אִם אֵרַע כֵּן בְּסֵפֶר תּוֹרָה, הוֹרָה לְמִחֹק כָּל הַשּׁוּרוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת אִם אֵין בָּהֶם שׁוּם שֵׁם מִשָּׁמוֹת שֶׁאֵינָם נִמְחָקִין, וְלִמְשֹׁךְ אוֹתָם שֶׁיִּהְיוּ שָׁווֹת עִם הַשֵּׁם, דְּמַאֲחַר דְּאָפְשָׁר לְתַקְּנֵי לֹא מִקְרֵי דִּיעֲבַד. אֲבָל אִם הָיָה שָׁם לְמַעְלָה אֵיזֶה שֵׁם, אוֹ (קמט) בְּתִפִּלִּין וּמְזוּזוֹת דְּאִי אֶפְשָׁר לְמִחֹק מִשּׁוּם שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן, א]כָּשֵׁר כָּךְ בְּלִי תִּקּוּן. וְיֵשׁ (קנ) מַחְמִירִין אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד, וְהִסְכִּים עִמָּהֶם הַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר וְהָדָרָךְ הַחַיִּים (הל' קרה"ת דין על איזה טעות וכו' סי"ר). אַךְ אִם (קנא) בְּשׁוּרוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת אוֹת הָאַחֲרוֹן בְּי"ת דָּלָ"ת רֵי"ש וְכַדּוֹמֶה, שֶׁיָּכוֹל לִמְשָׁכֵן, כֵּלְהוּ מוֹדוּ דְּבֵין בְּסֵפֶר תּוֹרָה וּבֵין בִּתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת יִמְשֹׁךְ אוֹתָן כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ שָׁווֹת עִם הָאוֹת מֵהַשֵּׁם שֶׁצָּצָא חוּץ לַשִּׁיטָה, וְאֵין בָּזֶה מִשּׁוּם שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן. וְכֵן אִם לֹא כָּתַב עוֹד רַק שׁוּרָה אַחַת, (קנב) וּבִשׁוּרָה שְׁנִיָּה מָשַׁךְ הַשֵּׁם חוּץ לַשִּׁיטָה, יַעֲשֶׂה שְׁרָטוּטִים אֲחֵרִים וְיִמְשְׁכֵם שֶׁיִּהְיוּ אֲרֻכִּים עַד סוֹף הַשֵּׁם, וּבִשְׁבִיל שׁוּרָה הָרִאשׁוֹנָה אֵין קַפְּדִינַן. וְדַע עוֹד, דְּבָאוֹתִיּוֹת הַנִּטְפָּלוֹת לְהַשֵּׁם, (קנג) הַסְּמָמַת אַחֲרוֹנִים דְּאֵין לְהַחְמִיר בְּדִיעֲבַד בְּיוֹצֵא חוּץ לְגִלְיוֹן הָעֲמוּד, כָּשֵׁר בְּדִיעֲבַד, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְיוֹצֵא אוֹת אֶחָד חוּץ לַשִּׁיטָה, דְּמֵה שֶׁיּוֹצֵא לַחוּץ הוּא חָשׁוּב כְּתָלְיָה, וְקַיְימָא לַן בְּיוֹרֶה דֵּעָה רע"ו (סי"ו) דְּמִקְצָת הַשֵּׁם אֵין תּוֹלִין, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה, כֵּן כָּתַב הַבְּנֵי יוֹנָה (יו"ד שם). וְהַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר בְּחִדּוּשָׁיו בְּסִימָן זֶה מַחְמִיר גַּם בָּזֶה, עַיֵּן שָׁם, אֲבָל בְּבֵאוּר הַגְּרַ"א מוּכָח בְּהֶדְיָא כְּהַבְּנֵי יוֹנָה: לו (קנה) כָּל פָּרָשִׁיּוֹתֶיהָ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, מֵהַתְּפִלִּין שֶׁל יָד, הוֹאִיל וְהֵן נִכְתָּבוֹת בְּקֶלֶף אֶחָד וְשַׁיָּךְ בָּהֶן פְּתוּחָה וּסְתוּמָה, דְּהֵינוּ שֶׁכְּשֶׁמַּנִּיחַ מָקוֹם חֵלֶק בְּסוֹף שִׁיטָה אַחֲרוֹנָה שֶׁל פָּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה כְּדֵי תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת וּמַתְחִיל פָּרָשָׁה שֶׁלְּאַחֲרֶיהָ בְּרֹאשׁ הַשִּׁיטָה בְּדַף הַשֵּׁנִי, הֲרֵי פָּרָשָׁה שֶׁלְּאַחֲרֶיהָ נִקְרָא פְּתוּחָה, כְּמוֹ שֶׁכְּסֵפֶר תּוֹרָה נִקְרֵאת פָּרָשָׁה הַמַּתְחֶלֶת בְּרֹאשׁ הַשִּׁיטָה פְּתוּחָה לְכָלֵי עָלְמָא כְּשֵׁשׁ רֶוַח כְּדֵי תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת לְפָנֶיהָ בַּשִּׁיטָה הַקּוֹדֶמֶת לָהּ אוֹ בְּסוֹף שִׁיטָה אַחֲרוֹנָה שֶׁבְּדַף הַקּוֹדֶם. אֲבָל בִּתְפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ שֶׁהַפָּרָשִׁיוֹת נִכְתָּבִין עַל אַרְבָּעָה קְלָפִים אֵין לְהַקְפִּיד בָּהֶן בִּפְתוּחוֹת וּסְתוּמוֹת, אַךְ נָהֲגוּ לְהַקְפִּיד בָּזֶה, כֵּן כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַלָּכָה (ד"ה יעשה) בְּמַה שֶׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַפְּרִי מְגַדִּים בָּזֶה: (קנו) פְּתוּחוֹת חוּץ וְכוּ'. מִפְּנֵי שֶׁשֵּׁשׁ רֹאשׁוֹנוֹת שֶׁהֵם 'קַדֵּשׁ' 'וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ' 'שְׁמַע' הֵם פְּתוּחוֹת בַּתּוֹרָה, וּפָרָשַׁת 'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ' סְתוּמָה, לְפִיכָךְ צָרִיךְ לִכְתֹּב בִּתְפִלִּין גַּם כֵּן כָּכָה, דְּהֵינוּ שֶׁיַּנִּיחַ מָקוֹם חֵלֶק כְּדֵי תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת בְּסוֹף שִׁיטָה אַחֲרוֹנָה שֶׁבְּפָרָשַׁת 'קַדֵּשׁ', כְּדֵי שֶׁבְּפָרָשַׁת 'וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ' שֶׁיַּתְחִיל בְּרֹאשׁ הַשִּׁיטָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁבְּדַף הַשֵּׁנִי תִּהְיֶה הַפָּרָשָׁה פְּתוּחָה כְּמוֹ שֶׁהִיא בַּתּוֹרָה, וְכֵן אַחַר פָּרָשַׁת 'וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ', כְּדֵי שֶׁפָּרָשַׁת 'שְׁמַע' תִּהְיֶה פְּתוּחָה, אֲבָל פָּרָשַׁת 'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ' יַעֲשֶׂה סְתוּמָה, וְאֹפֶן סְתִימָתָהּ יְבֹאַר לְקַמִּיהּ. וּפָרָשַׁת 'קַדֵּשׁ', אַף דְּבַתּוֹרָה הִיא פְּתוּחָה מֻחֶמֶת שֶׁהוּא מַפְסִיק בְּרָוַח ט' אוֹתִיּוֹת בַּשּׁוּרָה הַקּוֹדֶמֶת לָהּ, וְכָאן אֵין שַׁיָּךְ זֶה, דְּהִיא

בֵּאוּר הַלָּכָה

בְּאִסּוּר מְחִיקָה, יֵשׁ לְהָקֵל בָּזֶה, לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב שָׁם הַנּוֹדָע בִּיהוּדָה דִּבְמוֹחֵק מִקְצַת אוֹת וַעֲדַיִן נִשְׁאָר צוּרָתוֹ עָלָיו אֵין חַיָּב בָּזֶה מִשּׁוּם מוֹחֵק, וְרַק מִדְּרַבָּנָן, עַיֵּן שָׁם.

אַחַר כָּךְ מָצָאתִי כֵּן בְּעָזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ בְּסֵפֶר יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב (סק"כ), עַיֵּן שָׁם:

לג * שֵׁשׁ אוֹתִיּוֹת. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סי"ק קמח), וּמִקְורוֹ מֵהָא דְּשֵׁ"ך יוֹרֶה דֵּעָה בְּסִימָן רע"ג סָעִיף קָטָן ד' עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרַ"א דְּמַשְׁמַע שֶׁהוּא מְסַכִּים גַּם כֵּן לְהַשֵּׁ"ך דְּהַמְחַבֵּר סָתַם פֹּה כְּהָרַא"ש (הל' ס"ת סי' ט). וְעַיֵּן בְּמַגֵּן אַבְרָהָם (סי"ק מה), וְהִשְׁמַטְתִּי תֵּרוּצוֹ מִשּׁוּם קְשִׁיַּת הַבֵּאוּר הַיטֵב (סק"נ) עַיֵּן שָׁם, וְהִפְרִי מְגַדִּים הִקְשָׁה גַּם כֵּן זֶה. אֲמָנָם דְּלֹא לְשֵׁ"ז חַס וְשָׁלוֹם לְרַבֵּנוּ הַמַּגֵּן אַבְרָהָם קְטוֹנָה, אֲמַרְתִּי שֵׁשׁ לְיַשֵּׁב, דְּמִפְּעִיף ל"ד אֵין רְאָיָה לְהָקֵל בָּזֶה, דְּאָפְשָׁר דְּלֹא מְצָאוּ רַק דְּמֻתָּר לִכְתֹּב אוֹת אַחַת מִן הַתֵּבָה שֶׁל שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת חוּץ לַשִּׁיטָה אַף שֶׁהוּא חֲצִי הַתֵּבָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַגְּרַ"א לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם (סי"ת פ"ז ה"ו) [וְדִלְא כְּהַלְבוּשׁ (סל"ד) שֶׁפִּתְחִמִיר בָּזֶה, עַיֵּן שָׁם בְּטַעֲמוֹ], אֲבָל שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת מִן תֵּבָה שֶׁל שֵׁשׁ אוֹתִיּוֹת דְּהֵם רֹב הַתֵּבָה הֲוֵה אֲמִינָא דְּאָסוּר, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַגְּרַ"א בָּאֳמֶת לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם, לָזֶה קַמְשַׁמַע לַן הַמְחַבֵּר דִּשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת מֻתָּר בְּכָל גַּוְנֵי, כֵּן נִרְאֶה לִי בְּכַוָּנָתוֹ:

לד * שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת וְכוּ'. אֲבָל לִכְתֹּב אוֹת אַחַת מִמְּנָה חוּץ לַשִּׁיטָה מֻתָּר. כָּל הָאַחֲרוֹנִים, דְּלֹא כְּלִבּוּשׁ:

* תֵּבָה אַחַת. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סי"ק קנא), כֵּן כָּתַב הָרֹא"ש בְּהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת (שם) וּפְסַק בְּיוֹרֶה דֵּעָה (סי' רעג ס"ג) כְּוָותֵיהּ. וְעַיֵּן בְּמַגֵּן אַבְרָהָם בְּסִימָן קָטָן מ"ו שֶׁכָּתַב דְּאַף הָרַמְבַּ"ם (שם) מוֹדֶה בָּזֶה לְהָקֵל, וְהִגְרַ"א בְּבֵאוּרוֹ כָּתַב שֶׁלְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם אָסוּר בָּזֶה:

לו * יַעֲשֶׂה כָּל פָּרָשִׁיּוֹתֶיהָ. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סי"ק קנה) מַה שֶּׁכָּתְבנוּ בְּשֵׁם מְהַרַ"י (תרומת הדשן ח"ב סי' צג), וְגַם תְּשׁוּבַת הָרַמְבַּ"ם (פאר הדור סי' סט) שָׁהוּבְא (בכית יוסף) בְּיוֹרֶה דֵּעָה רע"ו בְּבֻדָּק הַבַּיִת (ו)בְּשֵׁם הַתַּשְׁבֵּ"ץ, עַיֵּן שָׁם:

(קמג) בַּ"ח (סי"ט, ע"י"ש): (קמד) בְּאוֹר הַגְּרַ"א: (קמה) וְהוּבָא גַּם כֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק מו): (קמו) מִמּוּכָּח מַהֲפָרְשָׁה (ס"ק לב) דְּלֹא מְחַלֵּק בָּזֶה לְעִנְיַן דִּיעֲבַד: לה (קמח) מִגֵּן אַבְרָהָם: (קמט) פְּרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק מו) לְדַעַת הַמַּגֵּן אַבְרָהָם, וְהוּא בְּצִמְצוּם הַנִּיחַ עִקַּר הַדִּין בְּצִדּוֹ עַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן (קמ"ט) [קמ"ג] (מש"ז סק"ב): (קנ) הַבֵּאוֹר שָׁבַע (השמטה בסוף השו"ת תשובה ב)

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א) וכן כתב בשו"ע הרב (סמ"ט).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת תְּפִלִּין סִימָן לב

א בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ויעשה כל).

שָׁהֵיא ’וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ’ שֶׁיֵּעָשָׂנָּה סְתוּמָה, (קנז) **וְאִם שִׁנָּה** (נב) **[נב] פָּסוּל.** (קנח) וְיֵשׁ מַכְשִׁירִים (קנט) בְּכֻלָּם פְּתוּחוֹת (מהר"ם פאדו"ה סימן ע"ז בשם ארחות חיים (סי' כו) ובית יוסף (ד"ה וכתב מהר"י) בשם העטור (ס"ג דף ט:)). (קס) וּבְמִדִּינוֹת אֵלּוּ (קסא) נוֹהֲגִים **אַף פָּרָשָׁה** ’וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ’ בְּרֹאשׁ הַשִּׁיטָה כְּשֶׁאָר הַפָּרָשִׁיוֹת. א**וְלָכֵן נָהֲגוּ שֶׁפָּרָשַׁת** (נג) **[נג]** ’קַדֶּשׁ לִי’ ’וְהָיָה כִּי יְבִאֲךָ’

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

לו (נב) פָּסוּל. עַיִן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיִן בְּיד אֶפְרַיִם וּבְשוּ"ת בֵּית אֶפְרַיִם חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן ב’. בְּבָאוּר דִּבְרֵי הַש"ז בָּזֶה. וְעַיִן בְּמֶגֶן אַבְרָהָם סְעִיף קָטָן מ"ח שֶׁמֵּה שֶׁכָּתַב וּבְדִיעֲבַד אִם עָשָׂאָה סְתוּמָה כָּשֵׁר, הוּא טָעוּת סוֹפֵר, וְצָרִיךְ לוֹמַר אִם עָשָׂאָה פְּתוּחָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּיַד אֶפְרַיִם שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת קֹדֶם, וְשָׁיְךְ קֹדֶם תֵּבוֹת וְכָתַב הַפ"ח, וְהוּא נִמְשָׁךְ לְתַרְוִיצוֹ דִּלְפִי שֶׁבְּסְתוּמָה יֵשׁ מַחְלֹקֶת לְכָךְ נָהֲגוּ בְּפְתוּחָה, וְאִם עָשָׂה פְּתוּחָה בְּדִיעֲבַד כָּשֵׁר אַף לְהָרַמְבַּ"ם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּתְשׁוּבַת אֲדוֹנִי אָבִי זְקֵנִי מַהֲרַ"ם מִפְּאדְוָ"ה, וְכֵן הוּא בְּאֶמֶת בְּדִבְרֵי מֹשֶׁה סָעִיף קָטָן י’ לְשׁוֹן מַהֲרַ"ם, וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ מַה שֶּׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם (פ"ז ה"י-א) וְאִם שִׁנָּה פָּסוּל אַפֹּף תּוֹרָה קַאי, וְעַיִן שָׁם, וְאִם יִרְצוּ לַעֲשׂוֹת סְתוּמָה גַּם כֵּן נִקְלוּגְתָּא בְּקִלּוּגְתָּא דִּרְבִּוְתָא, וְלָכֵן נָהֲגוּ בְּפְתוּחָה, וְשָׁמַע עַל כָּל פָּנִים בְּדִיעֲבַד כָּשֵׁר. וְעַיִן בְּסִי"ז שָׁם שֶׁמֵּבִיא שָׁם דִּבְרֵי מַהֲרַ"ם מִפְּאדְוָ"ה וְהִזְכִּיר בְּדִבְרֵי מֹשֶׁה, וְעַיִן בְּפְרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק מח) שֶׁעָמַד עַל דִּבְרֵי הַמֶּגֶן אַבְרָהָם בָּזֶה דְּמַאי קָא מַשְׁמַע לָן, וְעַיִן בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל שֶׁפֵּרֵשׁ כְּפִשׁוּטוֹ, אֲבָל הַמְעַיֵּן בְּדִבְרֵי מֹשֶׁה יִרְאֶה שֶׁכַּוָּנַת הַמֶּגֶן אַבְרָהָם כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי. וְעַיִן בְּגִנַּת וְרָדִים כְּלָל ב’ סִימָן ג’ וְסִימָן ד’ שֶׁנִּתְלַקְלְקָה בָּזֶה דְּקָרָא וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה פְּתוּחָה, וְהַיְינוּ לְפִי מְקוֹמָם כְּהַבַּיִת יוֹסֵף, עַיִן שָׁם:

[נב] קָדֵשׁ. עַיִן בְּאֵר הַיטֵב (מה שֶׁכָּתַב שֶׁאֵין לַעֲשׂוֹת בְּשַׁבִּיל זֶה שְׁנֵי וּוֹוִים כְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ בְּתוֹרָה שְׁנִמְצָא שְׁכָּתַבְתִּי לְקַמָּן סְעִיף קָטָן ס"ז), וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּאֵר הַיטֵב לְעִנְיַן תְּפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם. וְעַיִן בְּתְשׁוּבַת נוֹדָע בִּיהוּדָה מַהֲדוּרָא תִּנְיָנָא סִימָן ה’ שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן שֶׁלֹּא יִשְׁנֶה בִּתְפִלִּין שֶׁל רַבֵּנוּ תָּם שֶׁיִּהְיוּ שְׁמַע כְּלֵל, וְיִתְחִיל מֵרֹאשׁ שִׁיטָה כְּיָון שֶׁצָּרִיךְ לְהַנִּיחַ חֵלֶק פָּרָשָׁה וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ עַד אַחַר כְּתִיבַת שְׁמַע, אִם כֵּן בְּשָׁעַת כְּתִיבַת שְׁמַע נִכָּר תֶּפֶךְ שֶׁאֵין סְמוּכוֹת בַּתּוֹרָה וְאֵין כֵּאן מָקוֹם לְטָעוֹת, עַיִן שָׁם. וְעַיִן בְּאֲלֶיָה רַבָּה (ס"ק נו) שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן דִּבְתְפִלִּין שֶׁל רַבֵּנוּ תָּם יַעֲשֶׂה כָּלֶם פְּתוּחוֹת, וְאַף שֶׁכּוֹתֵב שְׁמַע אַחַר שֶׁהָיָה אִם שָׁמֹעַ *) מִכָּל מָקוֹם נִיחָא כְּשֶׁעוֹר אוֹתִיּוֹת פָּשׁוּט אַחַר עַל הָאָרֶץ. וְעַיִן בְּתְשׁוּבַת רַשְׁ"ל (סי' לז) שֶׁהַשִּׁנּוּי מִמַּהֲרַ"י שְׁרִיצִין הוּא בְּעַל הַמְחַבֵּר נַחֲלָה לְיהוֹשֻׁעַ וְנִדְפַּס בִּתְשׁוּבוֹתָיו סִימָן א’. וְכָתַב בְּשוּ"ת חֶכֶם צְבִי סִימָן (נ"ט) [צ"ט] דִּלְפִי מִנְהָג הָאַשְׁכְּנַזִּים צְרִיכִין שֶׁלֹּשׁ פָּרָשִׁיוֹת רִאשׁוֹנוֹת שֶׁיִּהְיוּ פְּתוּחוֹת לְכָלֵי עַלְמָא וְהָרַבְרְבִיעִית פְּתוּחָה לְהָרֹא"ש, לֵיכָא חֲשָׁשׁ זֶה שֶׁהַתְּפִלִּין שֶׁבְּרֹאשׁוֹ וְהַסֵּפֶר תּוֹרָה שֶׁעוֹלֶה לְקְרוֹת סְתָרֵי אַהֲדָדֵי, דְּדַוְקָא בְּרֹאשׁוֹנוֹת כְּגוֹן קָדֵשׁ וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ שֶׁהֵם סְמוּכוֹת שֶׁיָּוֹ הֵן חֲשָׁשָׁא, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשְׁמַע וְהָיָה אִם שְׁמֹעַ שֶׁאֵינָם סְמוּכוֹת, וְגַם דְּהָאִידְנָא כָּל סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁלָּנוּ הֵם עֲשׂוּיִים בְּפְתוּחוֹת וּסְתוּמוֹת עַל פִּי דַּעַת הָרַמְבַּ"ם, עַיִן שָׁם. וּדְבָרָיו שָׁם תְּמוּהִים מַה שֶּׁכָּתַב וְאִי בָּעֵית לְמִיחַשׁ לְסֵפֶרֶת מַהֲרַ"י דְּיִלְאוֹן, מַה לִּי כְּתוּבָה עַל דַּעַת הָרַמְבַּ"ם אוֹ הָרֹא"ש, לְדִבְרֵי כֻּלָּם הַתְּפִלִּין הֲקֵנֵי הַסֵּפֶר תּוֹרָה שֶׁבְּסֵפֶר תּוֹרָה סְתוּמָה וּבְסֵפֶרֶת פְּתוּחָה, עַיִן שָׁם. וְזֶה תֵּימָא, דְּכִשְׁלְמָא לְפִי מִנְהָג מְדִינוֹת אֵלּוּ שֶׁכָּתַב הָרַמְ"א שֶׁעוֹשִׂין גַּם הָרְבִיעִית פְּתוּחָה אֲלֵיבָּא דְּכָלֵי עַלְמָא שַׁפִּיר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב שָׁם מִנְהָג הָאַשְׁכְּנַזִּים שֶׁהָרְבִיעִית פְּתוּחָה לְהָרֹא"ש, וְאִם כֵּן זֶה כְּמִנְהָג שֶׁכָּתַב הַבַּיִת יוֹסֵף שֶׁמַּתְחִילִין (בְּרֹאשׁ [בְּאֶמְצַע) שִׁיטָה שֶׁהִיא סְתוּמָה לְהָרַמְבַּ"ם, וְאַף עַל גַּב דְּלְהָרֹא"ש פְּתוּחָה הִיא בְּעֵל כָּרְחָךְ עֲבָרִינַן הָכִי, וְאִם כֵּן הָעוֹלֶה לְסֵפֶר תּוֹרָה שֶׁכְּתוּבָה עַל דַּעַת הָרַ"מ אֵין חֲשָׁשׁ כְּלָל שֶׁהַפְּתוּחָה שֶׁבְּהֶיְהָ אִם שְׁמַע הִיא סְתוּמָה לְהָרַמְבַּ"ם, וּלְהָרַמְבַּ"ם הִיא שָׁוָה עִם הַפָּרָשָׁה שֶׁבַּסֵּפֶר תּוֹרָה. גַּם תְּמִיהֵנִי עַל מַה שֶּׁכָּתַב שָׁם, וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים מִשּׁוּם שֶׁלֹּא אָפְשַׁר לַעֲשׂוֹת סְתוּמָה לְכָלֵי עַלְמָא לָכֵן כָּתַב רַ"א שֶׁנּוֹהֲגִין בִּפְתוּחוֹת, דְּהַיְינוּ שֶׁמַּתְחִילִין וְהַיְינוּ אִם שְׁמַע מֵרֹאשׁ

*) צָרִיךְ לוֹמַר: וְהָיָה אִם שְׁמֹעַ אַחַר שְׁמַע.

בֵּאוּר הַלָּכָה

הָאַחֲרוֹנִים לְעִנְיַן תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, וְאִם כֵּן לְפִי דִּבְרֵיהֶם אֲפִלּוּ אִם הִתְחִיל רֹאשׁ כָּל פָּרָשָׁה בְּאֶמְצַע שִׁיטָה כָּשֵׁר, אַף דִּבְעַלְמָא הִיא סְתוּמָה לְהָרַמְבַּ"ם. **אֲבָל לְפִי דִּבְרֵי הַפְּרִי מְגַדִּים** בְּאֵשֶׁל אַבְרָהָם אוֹת מ"ט עַיִן שָׁם, **אֶפְשָׁר דְּיֵשׁ לְהַחְמִיר בָּזֶה אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד,** דְּהָלֹא עַל יְדֵי זֶה בְּאוֹתוֹ קֶלַף גּוּפָא נִכָּר שֶׁהִיא סְתוּמָה, וּמַה לָּנוּ לְקֶלַף פָּרָשָׁה הַקְּרוֹבָה לְהּ. **אַךְ אִם לֹא הִנִּיחַ חֵלֶק תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת בְּסוֹף כָּל פָּרָשָׁה בִּתְפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, נִרְאֶה לִי פָּשׁוּט דְּיֵשׁ לְהַקֵּל בָּזֶה** כִּסְתִימַת שְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, אַף דְּגַם בָּזֶה מִפְקְפֵק הַפְּרִי מְגַדִּים שָׁם, וּמִטַּעַם דְּכֵיוָן דְּכָל פָּרָשָׁה הוּא בְּקֶלַף בְּפְנֵי עַצְמוֹ נַחְשְׁבָת שֶׁלְּפָנֶיהָ בַּתּוֹרָה, כֵּיוָן שֶׁגַּם בַּתּוֹרָה יֵשׁ בֵּינָהּ לְפָרָשַׁת שְׁמַע שֶׁבַּתּוֹרָה רֶוַח הַרְבֵּה פְּתוּחַ, (קמו) וְכֵן הִסְכִּימוּ הָאַחֲרוֹנִים: **(קנט) בְּכֻלָּם פְּתוּחוֹת.** וּלְהַלָּכָה, **אִם עָשָׂה אֵיזוֹ פָּרָשָׁה מֵהַשֶּׁלֹשׁ פָּרָשִׁיוֹת סְתוּמָה, לְכָלֵי עַלְמָא פָּסוּל,** כֵּן כָּתְבוּ (קנט) הָאַחֲרוֹנִים. עוֹד (קנט) כָּתְבוּ, דְּדַוְקָא **אִם עָשָׂה לְפָרָשַׁת שְׁמַע, דְּהַיְינוּ שֶׁהִתְחִיל אוֹתָהּ בְּרֹאשׁ שִׁיטָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁבַּדַּף וְלֹא הִנִּיחַ רֶוַח כְּלָל לְפָנֶיהָ בְּאוֹתָהּ שִׁיטָה וְלֹא בְּסוֹף שִׁיטָה שֶׁל פָּרָשַׁת שְׁמַע, אוֹ שֶׁהִנִּיחַ רֶוַח וְאֵין בּוֹ כְּשִׁעוּר רֶוַח שֶׁבֵּין פָּרָשָׁה לְפָרָשָׁה דְּהַיְינוּ כְּדֵי לִכְתֹּב תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת, הֲרֵי זֶה נֶחְשָׁב כְּאִלּוּ שִׁנּוּי גָּמוּר מִמַּה שֶּׁהִיא כְּתוּבָה בַּתּוֹרָה, וּפְסוּל לְכָלֵי עַלְמָא אֲפִלּוּ בְּפָרָשָׁה זוֹ. וּבְסוֹף פָּרָשַׁת וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ אֵין צָרִיךְ לְהַנִּיחַ שׁוּם רֶוַח, וְכֵן נוֹהֲגִין לְסַיֵּם עַל הָאָרֶץ בְּסוֹף שִׁיטָה הַתַּחְתּוֹנָה:** (קס) **וּבְמִדִּינוֹת אֵלּוּ וכו'.** וְאַף דִּלְכַתְּחִלָּה מִצְוָה לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ סְתוּמָה גַּם לְהַיֵּשׁ מַכְשִׁירִים, וְאִם כֵּן הַמִּנְהָג הַזֶּה הוּא שֶׁלֹּא כַּהֲגֻן, מִכָּל מָקוֹם הֶעְתִּיקוּ הָרַמְ"א, דְּכֵיוָן שֶׁהֶעְקַר הוּא שֶׁבְּדִיעֲבַד כָּשֵׁר בְּכָל עִנְיָן, וְאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ סְתוּמָה לְדִבְרֵי הַכֹּל, א)יֵשׁ לְהַחֲזִיק בְּהַמִּנְהָג הַזֶּה כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא לַעַז עַל הָרִאשׁוֹנִים, וְכֵן כָּתַב הַמֶּגֶן אַבְרָהָם (ס"ק מח) בְּשֵׁם הַלְּחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות הל' תפילין אות קלה). אֲבָל מִדְּבְרֵי הַלְּבוּשׁ וְהַגְּרָ"א מַשְׁמַע שֶׁיּוֹתֵר טוֹב לַעֲשׂוֹת כְּמָה שֶׁכָּתוּב בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ: **(קסא) נוֹהֲגִים אַף וכו'.** וְכֵן (קס) בִּתְפִלִּין שֶׁל רַבֵּנוּ תָּם יַעֲשֶׂה גַּם כֵּן כָּלֶם פְּתוּחוֹת, וְאַף שֶׁכּוֹתֵב

בְּאֵר הַיטֵב

רע"ו סָעִיף ו’ כָּתַב דִּקְצָת פּוֹסְקִים מַכְשִׁירִין כְּשֶׁתְּלָה מִקְצָת הַשֵּׁם, עַיִן שָׁם סָעִיף קָטָן (ה’), [ז’], מִשְׁמַע לְכָאוֹרָה דְּכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁיֵּצָא חוּץ לַשִּׁיטָה, דְּהָא אִפּוּר תְּלִיָּה נִזְכַּר בַּגְּמָרָא (מנחות ל:), וְאִפּוּר זֶה לֹא נִזְכַּר בְּגְמָרָא בְּהֶדְיָא רַק הוּא מִדִּבְרֵי רַבֵּנוּ תָּם (בתוס' שם ד"ה שלשה), וּמִנַּא לֵיהּ לְפָסֵל בְּדִיעֲבַד. וּבְמַשְׁאַת בִּנְיָמִין סִימָן נ"ז כָּתַב, אִם כָּתַב אֱלֹהֵינוּ בְּלֹא יוּ"ד, מַהַר לְחִלּוּת הַיּוּ"ד מֵאַחַר שֶׁאֵינָהּ מַהֻשָּׁם עַצְמוֹ, אִם כֵּן כָּל שֶׁכֵּן אִם יָצָא הַנִּטְפָּל לְשֵׁם חוּץ לְשִׁיטָה דְּכָשֵׁר. וְהַנָּאוֹן מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי יִצְחָק אֲב בֵּית דִּין דְּקְהִלַּת קֹדֶשׁ פּוֹזְנָא הוֹרָה לְמֹחֵק בְּסֵפֶר תּוֹרָה כָּל הַשִּׁוּרוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת וְלִמְשֹׁךְ אוֹתָם שִׁיכְיוּ שׁוּוֹת עִם הַשֵּׁם, מֵאַחַר דְּאֶפְשָׁר לְתַקּוּנֵי לֹא מִקְרֵי דִּיעֲבַד, אֲבָל אִם יֵשׁ שָׁם בַּשִּׁיטוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת שֶׁאָסוּר לְמָחְקָן, כָּשֵׁר בְּדִיעֲבַד, עַד כָּאן לְשׁוֹן הַמֶּגֶן אַבְרָהָם (ס"ק מז). וְהוּא הַדִּין נְמִי בִּתְפִלִּין דְּאָסוּר לְמָחְקָן מִשּׁוּם דְּהָוֵי שְׁלֹא כְּסִדְרָן, כָּשֵׁר בְּדִיעֲבַד. וְהִמְחַבֵּר הָלְכָה בְּרוּרָה טָעָה שְׁגִיאָה גְּדוֹלָה כְּמָה שֶׁכָּתַבְתִּי, וַאֲנִי תָּמַהּ הָרֵי הָוֵי שְׁלֹא כְּסִדְרָן, עַיִן שָׁם סָעִיף קָטָן מ"א. וְעַיִן בְּבֵית יוֹסֵף בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רע"ו (ד"ה צריך) שֶׁהֵבִיא תְּשׁוּבַת הָרַמְבַּ"ם (פאר הדור סי' סט) וְכָתַב בָּהּ בַּלָּשׁוֹן הַזֶּה, עַל סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁנִּמְצָא בָּהּ ה’ כְּתוּב קְצָתוֹ תּוֹךְ הַשִּׁיטָה וּקְצָתוֹ חוּץ לַשִּׁיטָה, הָרְאוּי אֶצְלִי לְהַחְלִיף אוֹתָהּ הַיְרֵעָה וּלְגָנְזָהּ, וְאַחַר חִלּוּפָהּ יִקָּרְאוּ בָּהּ בְּצִבּוּר לְכַתְּחִלָּה, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. נִרְאֶה דְּסֵבִירָא לֵיהּ לְהָרַמְבַּ"ם דְּפָסוּל אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד. וְהַמְחַבֵּר יָד אַהֲרֹן (הגב"י) וְהָאֲרִיךְ, וְהָעֲלָה דְּלְעִנְיַן מַעֲשֶׂה אֵין וָלְאו וְרַפְיָא בְּיָדָהּ. וְעַיִן בִּתְשׁוּבַת גִּנַּת וְרָדִים חֵלֶק אֹרַח חַיִּים כְּלָל ב’ סִימָן כ"ט, וּבְסֵפֶר מִשְׁנָה לַמֶּלֶךְ בְּפֶרֶק (ה’) [א’] (הט"ו) מֵהִלְכוֹת תְּפִלִּין:

לו (נב) פָּסוּל. עַיִן ט"ז (ס"ק כה) מַה שֶּׁמְּיַשֵּׁב דַּעַת הָרַמְבַּ"ם (פ"ב ה"ב) מִפֶּרֶק הַקּוֹמֵץ (מנחות לב:), וְהוֹכִיחַ דַּאֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד בָּעֵי סְתוּמָה. וּדְבָרָיו הַמָּה קְצָת מְגֻמְגָּמִים, אֲבָל תֹּכֶן דְּבָרָיו הוּא, דִּילְמָא הָאי דְּאֵין מוֹרִידִין הָא מוֹרִידִין עוֹשִׂין קָאֵי אִתְּפִלִּין, אֶלָּא וַדַּאי דְּבִתְפִלִּין נְמִי פָּסוּל בִּפְתוּחוֹת. וְאֵינוֹ נִרְאֶה לְפִי עִנְיוּת דַּעְתִּי, דְּאִם כֵּן בְּאֵידָךְ מַקְשֶׁן נְמִי נֵימָא הָכִי, דְּמִקַּשְׁיָא בְּסָמוּךְ הָא מוֹרִידִין עוֹשִׂין וְהָא בְּצֵי שְׁרִטּוּט, וְאִי לְפִי דַּעְתּוֹ מַה קַּשְׁיָא לֵיהּ, הָלֹא הָרַמְבַּ"ם פָּסַק בְּפֶרֶק ז’ (ה"ד) דְּסֵפֶר תּוֹרָה בְּצֵי שְׁרִטּוּט, וְאִם כֵּן נֵימָא נְמִי דְּטַעֲמָא דְּאֵין מוֹרִידִין קָאֵי אִסֵּפֶר תּוֹרָה, אֶלָּא וַדַּאי צָרִיךְ לוֹמַר דְּלֹא הָוֵי לֵיהּ לְמִימְנֵי כְּלָל תְּפִלִּין, אִם כֵּן יֵשׁ לוֹמַר הָכָא נְמִי דְּאֵי קָאֵי אַתְּפִלִּין לְחוּדֵיהּ לָמָּה לֵיהּ לְמִימְנֵי כְּלָל סֵפֶר תּוֹרָה, וְכֵן הוּא הוֹכָחָה הַלִּימָא מִסֵּיַע. וּבָזֶה יִתְרַץ רַשְׁ"י שָׁם שֶׁכָּתַב בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל הָכָא סְתוּמוֹת, בְּסֵפֶר תּוֹרָה, הָכָא פְּתוּחוֹת בְּמִזּוּזָה כוּ’, לָמָּה נָקַט בְּרִאשׁוֹנָה בְּסֵפֶר תּוֹרָה וְלֹא נָקַט תְּפִלִּין, אֶלָּא וַדַּאי דִּבְתְפִלִּין יֵשׁ לוֹמַר דִּפְתוּחוֹת כָּשֵׁר בְּדִיעֲבַד וְלֹא קַשְׁיָא מִתְּפִלִּין, רַק הַקַּשְׁיָא הוּא מִסֵּפֶר תּוֹרָה לָמָּה נָקַט, גַּם בְּשְׁרִטּוּט כָּתַב רַשְׁ"י (שם ע"ב ד"ה והא) וּבְתְפִלִּין לֹא בְּצֵי שְׁרִטּוּט, נָקַט נְמִי רַשְׁ"י תְּפִלִּין לְחוּד, לְהוֹרוֹת דְּקַשְׁיָא הוּא לָמָּה נָקַט תְּפִלִּין, וְדוּ"ק: (נג) **קָדֵשׁ.** אֲבָאר לְפָנֶיךָ מְקוֹר הַמַּחֲלֹקֶת לְמַעַן יִתְבָּרֵר. כְּבָר זָכַרְנוּ שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת שֵׁשׁ פָּרָשִׁיוֹת קֹדֶשׁ וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ שְׁמַע פְּתוּחָה, וְהַפָּרָשָׁה הָרְבִיעִית שֶׁהִיא וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ סְתוּמָה. רַק שֵׁשׁ מְחֻלָּקֶת בְּצוּרָה דֵּעָה סִימָן רע"ה דְּכָל שֵׁשׁ חֵלֶק בַּשִּׁיטָה, דִּלְהָרֹא"ש (הל' ס"ת סי' יג) מְבֹאָר בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רע"ה דְּכָל שֵׁשׁ חֵלֶק בַּשִּׁיטָה, הָרִיוֹח שֶׁבְּסוֹף פָּרָשַׁת שְׁמַע וְכֵן קוֹדֶם הַתְּחִלַּת וְהָיָה אִם שְׁמוֹעַ כְּשִׁיעוּר ט’ אוֹתִיּוֹת גְּדוֹלוֹת, דְּהַיְינוּ כְּשִׁיעוּר ג’ פְּעָמִים אֲשֶׁר, וּבְמִזּוּזָה אֵין צָרִיךְ לִהְיוֹת הָרִיוֹח רַק כְּשִׁיעוּר ג’ יוֹדִ"ן סוֹף פָּרָשַׁת שְׁמַע וּכְשִׁיעוּר ג’ יוֹדִ"ן קוֹדֶם הַתְּחִלַּת פָּרָשַׁת וְהָיָה אִם שְׁמוֹעַ. וּבְשָׁעָה שֶׁכּוֹתֵב הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שָׁלוּ נִמְשַׁךְ אַחַר דַּעַת הַבַּיִת יוֹסֵף בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ שָׁלוּ, וְאַחַר כָּךְ חָזַר בּוֹ.

שַׁעַר הַצִּיּוּן

לו (קנט) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה וכתב מהר"י): **(קט)** הַגְּרָ"א: **(קמ)** וְיִשְׁעוּת יַעֲקֹב (ס"ק מב) וְאֹרְחוֹת אַחֲרוֹנִים, דְּלֹא כְּט"ז (ס"ק כה): **(קמא)** לְבוּשׁ וּפְרִי מְגַדִּים (משו"ת ס"ק כה) וְרַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר וְהַגְּרָ"ז (ס"ק נ): **(קמב)** לְבוּשׁ וּמֶגֶן אַבְרָהָם (ס"ק מח) וְאֲלִיָּה רַבָּה (ס"ק נה): **(קמג)** אֲלִיָּה רַבָּה (ס"ק נו) וְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (ס"ק נג):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א) וכ"כ בשו"ע הרב (סנ"ג). ובקונטרס אחרון (ס"ק יב) איתא: אמר הכותב: ידוע ומפורסם לכל הסופרים מובהקים דמדינתנו, שהנהיג הרב להניח ריוח דווקא בסוף פרשת שמע כשיעור ט’ אותיות, וגם קודם התחלת פרשת והיה אם שמוע להניח ריוח כשיעור ט’ אותיות (וראיתי כתוב הדור על זה אצלו בלפול עמוק וחריף באריכות גדול, וחבל על דאבדין), בין בתפילין בין במזוזות, אלא שבתפילין

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת תְּפִלִּין סִימָן לב

וּפָרָשַׁת ׳שְׁמַע׳ (קסב) **מַתְחִילִין בְּרֹאשׁ שִׁיטָה, וּבְסוֹף ׳קָדֵשׁ לִי׳ וּבְסוֹף ׳וְהָיָה כִּי יְבִאֲךָ׳ * מַנִּיחִים חֶלֶק כְּדֵי לִכְתֹּב** (קסג) **תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת, וּבְסוֹף ׳שְׁמַע׳ אֵין מַנִּיחִים חֶלֶק, * וְאִם מַנִּיחִים הוּא פָּחוֹת מִכְּדֵי לִכְתֹּב תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת. וּפָרָשַׁת [*] ׳וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ׳ מַתְחִילִים בְּאֶמְצַע שִׁיטָה עֶלְיוֹנָה, וּמַנִּיחַ לְפָנֶיהָ חֶלֶק כְּדֵי לִכְתֹּב תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת. וְנִמְצָא שָׁשְׁלֹשָׁה פָּרָשִׁיּוֹת**

בֵּאוּר הֵיטֵב

וּמַתְחִיל לִכְתֹּב בְּאֶמְצַע שִׁיטָה, וְכֵן בְּכוּלָּם וּמַנִּיחַ בְּסוֹף שִׁיטָה חֶלֶק וּמַתְחִיל הַפָּרָשָׁה שֶׁאַחֲרֶיהָ בְּרֹאשׁ שִׁיטָה שֶׁנִּיָּה זֶהוּ פְּתוּחָה, וְשִׁעוּר הַחֶלֶק הִיא כְּדֵי לִכְתֹּב תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת. וּסְתוּמָה הֲרֵי כָּל שֶׁפְּגִיתַ חֶלֶק בְּאֶמְצַע שִׁיטָה כְּשִׁעוּר הַנַּ״ל וְיַתְחִיל לִכְתֹּב בְּסוֹף הַשִּׁיטָה הַהִיא עַצְמָהּ, וְהוּא הַדִּין אִם סִיֵּם הַפָּרָשָׁה בְּסוֹף שִׁיטָה, יָנִיחַ שִׁיטָה אַחַת חֶלֶק וְיַתְחִיל בְּשִׁיטָה שְׁלִישִׁית. וְהָרַמְבַּ״ם (פ״ח הל׳ א״ב) כָּתַב בְּזֶה הַלָּשׁוֹן, פָּרָשָׁה פְּתוּחָה יֵשׁ לָהּ שְׁתֵּי צוּרוֹת, אִם גָּמַר בְּאֶמְצַע הַשִּׁיטָה מַנִּיחַ שְׁאָר הַשִּׁיטָה פָּנוּי כְּשִׁעוּר הַנַּ״ל וּמַתְחִיל הַפָּרָשָׁה שֶׁהִיא פְּתוּחָה מִתְחִלַּת הַשִּׁיטָה הַשֵּׁנִיָּה (וְזֶהוּ כְּמוֹ לְהָרֹא״ש), וְאִם לֹא נִשְׁאַר כְּשִׁעוּר פָּנוּי אוֹ גָּמַר בְּסוֹף הַשִּׁיטָה יָנִיחַ שִׁיטָה שְׁאַחֲרֶיהָ פָּנוּי וּמַתְחִיל הַפְּתוּחָה מִתְחִלַּת שִׁיטָה שְׁלִישִׁית (וְזֶהוּ לְהָרֹא״ש שֶׁהִיא סְתוּמָה). פָּרָשָׁה סְתוּמָה יֵשׁ לָהּ שָׁלֹשׁ צוּרוֹת, אִם גָּמַר בְּאֶמְצַע, מַנִּיחַ רֶוַח כְּשִׁעוּר וּמַתְחִיל בְּסוֹף שִׁיטָה עַצְמָהּ תֵּבָה אַחַת (זֶהוּ כְּמוֹ לְהָרֹא״ש), וְאִם לֹא נִשְׁאַר כְּשִׁעוּר תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת וְלִכְתֹּב תֵּבָה אַחַת בַּסּוֹף, יָנִיחַ הַכֹּל פָּנוּי וְיָנִיחַ מְעַט רֶוַח מֵרֹאשׁ שִׁיטָה שְׁנִיָּה וְיַתְחִיל לִכְתֹּב הַפָּרָשָׁה סְתוּמָה מֵאֶמְצַע שִׁיטָה הַשֵּׁנִיָּה (אֶפְשָׁר גַּם לְהָרֹא״ש כֵּן), וְאִם גָּמַר בְּסוֹף שִׁיטָה מַנִּיחַ בְּתִחִלַּת שִׁיטָה שְׁנִיָּה כְּשִׁעוּר הָרֶוַח וּמַתְחִיל לִכְתֹּב מֵאֶמְצַע הַשִּׁיטָה וְזוֹ הַפָּרָשָׁה סְתוּמָה (וְזֶהוּ לְהָרֹא״ש פְּתוּחָה), וְנִמְצָאתָ אוֹמֵר שֶׁפָּרָשָׁה פְּתוּחָה תְּחִלָּתָהּ בְּתִחִלַּת שִׁיטָה לְעוֹלָם, וּסְתוּמָה תְּחִלָּתָהּ מֵאֶמְצַע שִׁיטָה לְעוֹלָם, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכָתַב הַבַּיִת יוֹסֵף (ד״ה ורשאי כו), הֵיאַךְ יַעֲשׂוּ בִּתְפִלִּין שֶׁיֵּצְאוּ יְדֵי כֻּלָּם, אִם לַעֲשׂוֹת הַשֵּׁשׁ פְּתוּחוֹת דְּהֵינוּ שֶׁיִּשְׁאַר בְּתִחִלָּתָן שִׁעוּר וְיַתְחִיל הַפָּרָשָׁה בְּאֶמְצַע שִׁיטָה, לֹא יֵצְא יְדֵי הָרַמְבַּ״ם דְּסִבְרָא לֵיהּ מַתְחִיל בְּאֶמְצַע שִׁיטָה מִקְרֵי סְתוּמָה, וְאִם יַשְׁאִיר חֵלֶק בְּסוֹף כָּל פָּרָשָׁה, אִם כֵּן הֲרֵי אַף אַחֲרוֹנָה פְּתוּחָה, דְּהָא כָּל שֵׁשׁ חֵלֶק בְּסוֹף הַפָּרָשָׁה עוֹשֶׂה אֶת הַפָּרָשָׁה שֶׁלְּאַחֲרֶיהָ פְּתוּחָה. עַל כֵּן נוֹהֲגִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁפּוֹסְקִים כְּהָרַמְבַּ״ם שֶׁעוֹשִׂים בְּדַרְכּוֹ זֶה, שְׁתֵּי פָּרָשִׁיּוֹת רִאשׁוֹנוֹת מַתְחִילוֹת מֵרֹאשׁ הַדַּף וּמְסַיְּמִין בְּסוֹף הַדַּף בְּאֶמְצַע שִׁיטָה, וּפָרָשָׁה שְׁלִישִׁית שֶׁהִיא שְׁמַע מַתְחֶלֶת בְּרֹאשׁ הַדַּף וּמְסַיֶּמֶת בְּסוֹפָהּ, וּפָרָשָׁה רְבִיעִית מַתְחֶלֶת מֵאֶמְצַע שִׁיטָה. נִמְצָא שֶׁלֹּשׁ פָּרָשִׁיּוֹת רִאשׁוֹנוֹת לְדַעַת הָרַמְבַּ״ם פְּתוּחָה, כִּי הָרִאשׁוֹנָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵין חֵלֶק לְפָנֶיהָ מִקְרֵי פְּתוּחָה, כְּמוֹ בְּרֹאשִׁית דְּהֵינוּ פְּשׁוּט פְּתוּחָה לְדַעַת הָרַמְבַּ״ם, וּשְׁתֵּי פָּרָשִׁיּוֹת שֶׁאַחֲרֵי הָרִאשׁוֹנָה נַעֲשׂוּ פְּתוּחוֹת מִכֹּחַ שִׁעוּר הַחֵלֶק שֶׁלְּפָנֵיהֶם, דְּהֵינוּ הַחֵלֶק מִפָּרָשָׁה שֶׁלְּפָנֶיהָ בְּסוֹפָהּ עוֹשֶׂה פָּרָשָׁה שֶׁאַחֲרֶיהָ פְּתוּחָה, וְהִיא מַתְחֶלֶת בְּרֹאשׁ שִׁיטָה, וְזֶהוּ בֵּין לְרַמְבַּ״ם בֵּין לְהָרֹא״ש. רַק מָה שֶׁמַּתְחִילִין פָּרָשָׁה הָרְבִיעִית בְּאֶמְצַע שִׁיטָה מִקְרֵי פְּתוּחָה לְדַעַת הָרֹא״ש, וְאֵנוּ בְּעֵינֵן סְתוּמָה, אֲבָל לְהָרַמְבַּ״ם הֲרֵי זֶה סְתוּמָה, וּבְזֶה יְבֹאַר לְךָ דִּבְרֵי הַמְחַבֵּר. וְכָתַב ט״ז (ס״ק כו) דְּיֵשׁ לְפָנֵינוּ דֶּרֶךְ אַחֶרֶת שֶׁנַּעֲשָׂה לְצֵאת יְדֵי הָרַמְבַּ״ם וְהָרֹא״ש. וְנִקְדִּים תְּחִלָּה, בְּהָא דְּכָתַב הָרַמְבַּ״ם בְּצוּרָה שְׁנִיָּה דִּסְתוּמָה דְּאִם לֹא נִשְׁאַר מִן הַשִּׁיטָה כְּדֵי לְהָנִיחַ רֶוַח כְּשִׁעוּר וְלִכְתֹּב בְּסוֹף שִׁיטָה תֵּבָה אַחַת, יָנִיחַ הַכֹּל פָּנוּי וְיָנִיחַ מְעַט רֶוַח מֵרֹאשׁ שִׁיטָה שְׁנִיָּה וְכוּ׳, וְשָׁם כָּתַבְתִּי דְּגַם לְהָרֹא״ש כֵּן, עַיֵּן שָׁם, אִם כֵּן הֲרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת יַעֲשֶׂה בְּדַרְכּוֹ זֶה, דְּפָרָשָׁה רִאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה יַתְחִיל בְּרֹאשׁ הַדַּף וְיִשַּׁיֵּר בְּסוֹף חֵלֶק כְּדֵי תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת, רַק פָּרָשָׁה שְׁלִישִׁית יַתְחִיל בְּרֹאשׁ הַדַּף וְיִשַּׁיֵּר בְּסוֹף חֵלֶק כְּדֵי תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת, וְהַפָּרָשָׁה רְבִיעִית יַעֲשֶׂה כְּפִי שֶׁכָּתַבְתִּי בְּפֵרוּשׁ דִּבְרֵי הַמְּגַן אַבְרָהָם. וּכְאֶמֶת שֶׁתְּרוּצוֹ צָרִיךְ עִיּוּן, דְּמַה הָפְסֵד הָיָה כָּאן אִם הָיוּ עוֹשִׂין כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַבַּיִת יוֹסֵף, וּמַה בְּכָךְ שֶׁלֹּא יְהֵיהּ סְתוּמָה לְכַלֵּי עֶלְמָא, עַל כָּל פָּנִים יָצָא יְדֵי חוֹבַת סְתוּמָה לְהָרַמְבַּ״ם. וְנִרְאֶה שֶׁכָּוַנְתּוֹ כֵּיוָן שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַעֲמִיד עַל קַו הַדִּין שֶׁיְּהֵיהּ סְתוּמָה לְכַלֵּי עֶלְמָא, חָשְׁשׁוּ לְחַסָּלָה שֶׁכָּל אֶחָד יִמְצָא לוֹ עִנְיָן אַחֵר, וְיֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁמָּא לֹא יַנִּיחַ חֵלֶק כְּתֵשַׁע אוֹתִיּוֹת בְּסוֹף שְׁמַע וְיַתְחִיל מֵרֹאשׁ שִׁיטָה, דָּזֶה אֵינוֹ לֹא פְּתוּחָה וְלֹא סְתוּמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמְּגַן אַבְרָהָם אַחַר כָּךְ, וְלָכֵן הִנְהִיגוּ בִּפְתוּחָה לְכַלֵּי עֶלְמָא דְּלֹא עֲבִיד דְּקַעְבִּי, שֶׁהֲרֵי גַּם הַשִּׁשׁ פָּרָשִׁיּוֹת רִאשׁוֹנוֹת כְּתָבָן בִּפְתוּחוֹת אַלִּיבָּא דְּכַלֵּי עֶלְמָא וְיִרְכּוֹב גַּם זֶה כֵּן). אֲבָל לְפִי הַמִּנְהָג שֶׁכָּתַב הַחֵכֶם צְבִי שֶׁהֶאֱשְׁכְּנַזִּים נוֹהֲגִים עַכְשָׁו וְהִיא כְּשִׁיטַת הַבַּיִת יוֹסֵף, אֵין צָרִיךְ לִסְבָרָא זוֹ שֶׁל הַמְּגַן אַבְרָהָם כְּלָל, דְּמַה שֶּׁעוֹשִׂין פְּתוּחָה לְהָרֹא״ש אֵינוֹ מֹשֶׁךְ בְּרִירָה וְרָצוֹן לַעֲשׂוֹת פְּתוּחָה, רַק מִצַּד הַהֶכְרֵחַ, דְּכֵיוָן שֶׁחוֹשְׁשִׁין שִׁבּוּשׁ לְדַעַת הָרַמְבַּ״ם כְּשֶׁרוֹצִים לַצֵּאת יְדֵי חוֹבַת סְתוּמָה לְהָרַמְבַּ״ם אִי אֶפְשָׁר כִּי אִם כְּשֶׁיַּעֲשֶׂה עַל דֶּרֶךְ זֶה לְהָנִיחַ חֵלֶק כְּשִׁעוּר תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת בְּשִׁיטָה הָעֶלְיוֹנָה. וְאַף שֶׁזּוֹ פְּתוּחָה לְדַעַת הָרֹא״ש, בְּעַל כָּרְחֵךְ סוֹמְכִין לוֹמַר דִּבְדִיעֲבַד כָּשֵׁר בִּפְתוּחָה, וְאֵין צָרִיךְ לְחַדֵּשׁ הַמְּגַן אַבְרָהָם שֶׁנִּחְרוּ בִּפְתוּחָה, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְרָאִיתִי בְּשִׁיּוּרֵי בְּרֵכָה (סק״ט) שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הַחֵכֶם צְבִי דְּבִתְפִלִּין שֶׁנָּהֲגוּ שֵׁשׁ כְּהָרַמְבַּ״ם וְהָרְבִיעִית לְהָרֹא״ש פְּתוּחָה, אֵין לְחוּשׁ לְמָה שֶׁכָּתַב הַבַּיִת יוֹסֵף בְּשֵׁם הָרַ״י דֵּילְיאוֹן כו׳, מְשׁוּם דְּאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת סְתוּמָה לְכוּלֵּי עֶלְמָא, וּבֵין לְהָרַמְבַּ״ם וּבֵין לְהָרֹא״ש הַמְּנִיחַ הַפֶּתַח הַפָּתוּחַ בְּסוֹפָהּ תּוֹרָה, וְכָתַב שְׁמוּרֵנוּ יְשֵׁנִיָּה בְּאַשְׁכְּנַז בִּתְשׁוּבָה כָּתַב יָד תְּמֵהַ עָלַיי, דְּהַקּוֹרֵא בְּסֵפֶר תּוֹרָה לְדַעַת הָרַמְבַּ״ם לֹא יִקְרָא כו׳, וְלֹא הָיְתָה כַּוָּנָתָם לַעֲשׂוֹת פְּתוּחָה לְהָרֹא״ש אֶלָּא לַעֲשׂוֹת סְתוּמָה לְהָרַמְבַּ״ם, עַיֵּן שָׁם, וְהִיא עַל דֶּרֶךְ שֶׁכָּתַבְתִּי, אֲבָל שֶׁלֹּא הֵעִתִּיק דִּבְרֵי הַחֵכֶם צְבִי יָפֶה, שֶׁאֵין דַּעַת הַחֵכֶם צְבִי לְהַתִּיר מֵהֵאי טַעֲמָא, דְּמַה בְּכָךְ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲלוֹת בִּתְפִלִּין כְּאִלּוּ לְתוֹרָה, בְּאֶמֶת יֵחָלֵק אוֹתָם וְלֹא יַעֲלֶה כִּי אִם בִּתְפִלִּין לְדַעַת כָּל אֶחָד בְּתוֹרָה שֶׁנִּכְתְּבָה גַּם כֵּן עַל פִּי דַּעְתּוֹ, רַק שֶׁבָּא לוֹמַר כְּלַפֵּי שֶׁאָמַר הָאִישׁ הַהוּא שֶׁלֹּא לַעֲלוֹת לְסֵפֶר תּוֹרָה הַכְּתוּבָה לְדַעַת הָרַמְבַּ״ם בִּתְפִלִּין בְּאֵלּוּ, וְעַל זֶה הַשִּׁיב דְּאִם כֵּן גַּם בְּסֵפֶר תּוֹרָה הַכְּתוּבָה לְהָרֹא״ש לֹא יַעֲלֶה. וְאָמְנָם בְּאֱמֶת בְּלָאו הָכֵי זֶה אֵינוֹ, דְּלֹא שַׁיָּךְ רַק בְּקֹדֶשׁ וְהָיְהָ כִּי יְבִיאֲךָ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל. אַךְ דְּמִכָּל מָקוֹם קַשְׁיָא מָה שֶׁכָּתַב דְּבְסֵפֶר תּוֹרָה הַכְּתוּבָה לְדַעַת הָרַמְבַּ״ם סְתָרֵי אַהֲדָדֵי, דְּהָא לֵיתָא, וְאַדְּרַבָּא בִּשְׁטוּתוֹ הָיָה לוֹ לְהַשִּׁיג עַל הָאוֹמֵר שֶׁאָסוּר לִקְרוֹת בְּסֵפֶר תּוֹרָה לְהָרַמְבַּ״ם, דְּזֶה אֵינוֹ דְּאַדְּרַבָּא לְהָרַמְבַּ״ם הַמַּחֲבֵר. וְכָתַב ט״ז (ס״ק כו) דְּיֵשׁ לְפָנֵינוּ דֶּרֶךְ אַחֶרֶת שֶׁנַּעֲשָׂה לְצֵאת יְדֵי הָרַמְבַּ״ם וְהָרֹא״ש. וְנִקְדִּים תְּחִלָּה, בְּהָא דְּכָתַב הָרַמְבַּ״ם בְּצוּרָה שְׁנִיָּה דִּסְתוּמָה דְּאִם לֹא נִשְׁאַר מִן הַשִּׁיטָה כְּדֵי לְהָנִיחַ רֶוַח כְּשִׁעוּר וְלִכְתֹּב בְּסוֹף שִׁיטָה תֵּבָה אַחַת, יָנִיחַ הַכֹּל פָּנוּי וְיָנִיחַ מְעַט רֶוַח מֵרֹאשׁ שִׁיטָה שְׁנִיָּה וְכוּ׳, וְשָׁם כָּתַבְתִּי דְּגַם לְהָרֹא״ש כֵּן, עַיֵּן שָׁם, אִם כֵּן הֲרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת יַעֲשֶׂה בְּדַרְכּוֹ זֶה, דְּפָרָשָׁה רִאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה יַתְחִיל בְּרֹאשׁ הַדַּף וְיִשַּׁיֵּר בְּסוֹף חֵלֶק כְּדֵי תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת, רַק פָּרָשָׁה שְׁלִישִׁית יַתְחִיל בְּרֹאשׁ הַדַּף וְיִשַּׁיֵּר בְּסוֹף חֵלֶק כְּדֵי תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת, וְהַפָּרָשָׁה רְבִיעִית יַעֲשֶׂה כְּפִי שֶׁכָּתַבְתִּי בְּפֵרוּשׁ דִּבְרֵי הַמְּגַן אַבְרָהָם.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

שִׁיטָה דִּהְנֵי פְּתוּחָה לְכַלֵּי עֶלְמָא, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל סָעִיף קָטָן נ״ב. (וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּפֵרוּשׁ דִּבְרֵי הַמְּגַן אַבְרָהָם. וּכְאֶמֶת שֶׁתְּרוּצוֹ לְעֵיל סָעִיף קָטָן נ״ב. (וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּפֵרוּשׁ דִּבְרֵי הַמְּגַן אַבְרָהָם. וּכְאֶמֶת שֶׁתְּרוּצוֹ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ אַחַר שְׁמַע, כְּדִלְקַמָּן בְּסִימָן ל״ד בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ג׳, יַנִּיחַ כְּשִׁעוּר תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת אַחַר עַל הָאָרֶץ, וּכְשֶׁכּוֹתֵב פָּרָשַׁת שְׁמַע מַתְחִיל בְּתִחִלַּת הָעַמּוּד בְּרֹאשׁ הַשִּׁיטָה: **(קסב) מַתְחִילִין בְּרֹאשׁ וְכוּ׳.** דְּזֶה עוֹשֶׂה אוֹתָהּ לִפְתוּחָה לְכַלֵּי עֶלְמָא כְּשֶׁהִשְׁאִיר חֵלֶק כְּדֵי תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת בְּסוֹף שִׁיטָה הַתַּחְתּוֹנָה בְּעַמּוּד הַקּוֹדֵם. וְאִם לֹא הִתְחִיל בְּרֹאשׁ הַשִּׁיטָה אֶלָּא הִנִּיחַ מְעַט רֶוַח (קסה) אֲפִלּוּ פָּחוֹת מִתֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת, הֲרֵי פָּרָשָׁה זוֹ נִקְרֵאת סְתוּמָה לְהָרַמְבַּ״ם, וּפְסוּלָה אֲפִלּוּ דִּיעֲבַד. וּבְקִצּוּר מְגַדִּין [(משׁ״ז) אוֹת כ״ן] כָּתַב דַּאֲפִלּוּ אִם לֹא הִמְשִׁיךְ לְפָנִים בְּרֹאשׁ קֶדֶשׁ אוֹ וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ אוֹ שְׁמַע רַק אוֹת אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם, גַּם כֵּן יֵשׁ לוֹמַר דְּפָסוּל, וְצָרִיךְ עִיּוּן בָּזֶה. וּבְסֵפֶר מַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס״ק לה) מַשְׁמַע דְּאֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה כְּלָל, וְעַל כָּל פָּנִים לְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לִזָּהֵר בָּזֶה מְאֹד [וְאִם הִשְׁאִיר כְּשִׁעוּר תֵּבַת אֲשֶׁר, נִרְאֶה לִי דְּיֵשׁ לְהַחְמִיר אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד, דַּהֲרֵי בְּשִׁעוּר זֶה כְּשֶׁשָּׁה אוֹתִיּוֹת קְטַנּוֹת וְיוֹתֵר, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל (ס״ק מח), וַהֲרֵי לְדַעַת הַטַּ״ז (ס״ק כו) מִצְטָרֵף מִדִּינָא לְכַלֵּי עֶלְמָא לְהִקָּרֵא סְתוּמָה אֲפִלּוּ לֹא הָיָה הָרֶוַח שֶׁלְּמַעְלָה וּלְמַטָּה רַק כְּשִׁעוּר תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת קְטַנּוֹת עַל יְדֵי צָרוּף וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים, הֲרֵי דְּמַה שֶּׁכָּתַב הָרַמְבַּ״ם וְיַנִּיחַ מְעַט רֶוַח וְכוּ׳ הוּא שִׁעוּר קָטָן מְאֹד]. עַל כֵּן אִם רוֹאֶה שֶׁהִתְחִיל הַפָּרָשָׁה אֲפִלּוּ אוֹת אַחַת לְפָנִים שֶׁלֹּא בַּמָּקוֹם שֶׁשָּׁרְטָט מִתְּחִלָּה, יִרְאֶה לַעֲשׂוֹת גַּם שְׁאָר הַשּׁוּרוֹת בְּאֹפֶן זֶה: (קסג) **תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת.** כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים, דְּלִכַתְּחִלָּה צָרִיךְ לְהַנִּיחַ כְּדֵי שֵׁשׁ תֵּבוֹת אֲשֶׁר, (קסד) עַל כֵּן צָרִיךְ לְהַנִּיחַ גַּם כֵּן רֶוַח מְלֹא שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת קְטַנּוֹת מִלְּבַד הַתֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת, דְּהָא

בֵּאוּר הַלָּכָה

כְּפָרָשַׁת קַדֵּשׁ בִּתְפִלִּין שֶׁל יָד דְּנַחְשְׁבָת פְּתוּחָה מִצַּד שֶׁאֵין כָּתוּב לְפָנֶיהָ כְּלוּם בַּתְּפִלִּין:

*** מַנִּיחִים חֵלֶק כְּדֵי לִכְתֹּב תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת. וְאִם שָׁכַח לְהַנִּיחַ כְּמִלֹּא תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת בְּסוֹף פָּרָשַׁת קַדֵּשׁ וּפָרָשַׁת וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ, מְבֹאָר בַּלְּבוּשׁ דְּפָסוּל, וְכָתַב הָאֲלִיָּה רַבָּה** (ס״ק נה) **דְּמֵיירֵי הָכָא כְּשֶׁעָבַר וְהִתְחִיל שִׁיטָה רִאשׁוֹנָה בְּרֹאשׁ הַדַּף לָכֵן הוּא פָּסוּל,** דְּתוֹ אֵין כָּאן פְּתוּחָה, **אֲבָל לְכַתְּחִלָּה עָצְתוֹ כְּשֶׁנִּזְדַּמֵּן לוֹ כֵּן שֶׁיַּתְחִיל לִכְתֹּב בְּתִחִלַּת שִׁיטָה שְׁנִיָּה שֶׁהִיא נַמִּי פְּתוּחָה לְדַעַת הָרַמְבַּ״ם,** וְאַף דְּלֹא יִשְׁתַּיֵּר מִגֹּבַהּ הַשּׁוּרוֹת הַנִּזְכָּרִים בְּסִימָן ל״ה (ס״א), הָא קַיְימָא לַן שָׁם דְּאִם שִׁנָּה לֹא פָּסַל. **אָכֵן לְפִי מָה שֶׁרָאִיתִי עַתָּה בְּסֵפֶר מִשְׁנַת אַבְרָהָם** (סי׳ לג ס״ק י) **שֶׁכָּתַב דְּהֵיכָא דְּמִשַּׁיֵּר רֶוַח שְׁנֵי שִׁיטִין בֵּין פָּרָשָׁה לְפָרָשָׁה אַף לְדַעַת הָרֹא״ש זְכִרוֹנוֹ לִבְרָכָה הִיא פְּתוּחָה, נִרְאֶה לִי בָּזֶה שֶׁיְּשַׁיֵּר רֶוַח בִּתְחִלַּת הַפָּרָשָׁה שְׁנֵי שִׁיטִין,** דְּאִם יְשַׁיֵּר רַק שִׁיטָה אַחַת הָלֹא לְדַעַת הָרֹא״ש תְּפִלִּין שֶׁלּוֹ הֵם פְּסוּלִין, דְּהִיא פָּרָשָׁה סְתוּמָה, וְהַשְּׁלֹשָׁה פָּרָשִׁיּוֹת בְּעֵינֵן שֶׁיִּהֵא פְּתוּחוֹת לְכַלֵּי עֶלְמָא לְדִבְרֵי הַכֹּל כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים. **וְאַף דְּבְדִיעֲבַד אִם לֹא שִׁיֵּר רַק רֶוַח שִׁיטָה אַחַת אֵין לִפְסֹל הַתְּפִלִּין,** דִּבְעֵקֶר הַדִּין קַיְימָא לַן כְּהָרַמְבַּ״ם בָּזֶה, **מִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי יִרָא שָׁמַיִם יֵצֵא יְדֵי הַכֹּל. כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים** (משׁ״ז ס״ק כו) **יֵשׁ לִשְׁאֹל, אִם הִנִּיחַ חֵלֶק תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת וַאֲכָלוּהוּ עַכְבָּרִים אוֹ תּוֹלַעַת מָקוֹם הַחֵלֶק וְאֵין שָׁם קֶלַח חֵלֶק כְּלָל, אִם כְּשֵׁר כְּהָאי גַּוְנָא אוֹ לָאו, עַיֵּן שָׁם דְּמִסְתַּפֵּק בָּזֶה גַּם בִּתְפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, וְלִפְי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל בִּתְחִלַּת הַסָּעִיף בְּשֵׁם הָאַחֲרוֹנִים בְּשֶׁל רֹאשׁ בְּוַדַּאי יֵשׁ לְהַקֵּל:**

*** וְאִם מַנִּיחִים הוּא פָּחוֹת וְכוּ׳.** לְאוֹ לְעִיכּוּבָא קָאָמַר, אֶלָּא דְּלִכַתְּחִלָּה סְבִירָא לֵיהּ כָּל הַתְּפִלָּה, עַיֵּן שָׁם, וְהֶבִיאוֹ בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (ס״ק יא):

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(קסה) כֵּן מַשְׁמַע בְּבֵאוּר הַגְּרַ״א, וְכֵן כָּתְבוּ שְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, וְאֶפְשָׁר דְּמוֹדוּ גַּם כֵּן לְהַפְּרִי מְגַדִּים דַּאֲפִלּוּ רַק אַיְזֶה אוֹתִיּוֹת: (קסו) הַבַּ״ח (ס״כ) וּלְבוּשׁ:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת תְּפִלִּין סִימָן לב

ב שבת כ"ח (ע"ב). ג שם ק"ח (ע"א).

הֵם פְּתוּחוֹת בֵּין לְהָרַמְבַּ"ם (פ"ח מה' ת"ת ה"ג-ו) בֵּין לְהָרא"ש (הל' ס"מ פ' יג) וּפָרָשָׁה אַחֲרוֹנָה הִיא (קסד) סְתוּמָה * לְרַעַת הָרַמְבַּ"ם: לז (קסה) * [ב]עוֹר הַבְּהֵמִים צָרִיךְ לִהְיוֹת * מֵעוֹר בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף (קסו) * טְהוֹרִים, [ג]אֲפִלּוּ מִנְּבֵלָה

בַּאֵר הַיטֵב

גַּם כֵּן תְּחִלַּת הַדֶּפֶךְ רָוַח קְצָת אֲבָל פְּחוֹת מִתֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת. נִמְצָא הַפָּרָשָׁה הָרְבִיעִית סְתוּמָה לְהָרַמְבַּ"ם וּלְהָרא"ש, דְּלְהָרַמְבַּ"ם מִקְרֵי זֶה מַתְחִיל בְּאֶמְצַע, וְגַם לְהָרא"ש אֵין כָּאן פְּתוּחָה, כֵּיוָן שֶׁאֵין כָּאן בְּמָקוֹם אַחַת חֵלֶק כַּשְּׁעוּר. וְאֵין לוֹמַר דִּלְא נַיְחֵי בְּסוֹף פָּרָשָׁה שְׁלִישִׁית כֻּלָּל וּבְתְחִלַּת פָּרָשָׁה רְבִיעִית נַיְחֵי פְּחוֹת מִכַּשָּׁעוּר, זֶה אֵינוֹ, דְּעַל כָּל פָּנִים בְּצִינוֹ רָוַח בֵּין פָּרָשָׁה לְפָרָשָׁה כְּשִׁעוּר תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת בֵּין בִּסְתוּמָה בֵּין בִּפְתוּחָה, אֶלָּא דְּכָאן אִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד, דְּאִז הֲרֵי פְּתוּחָה, עַל כֵּן חִלְּקוּ הַשִּׁעוּר לִשְׁנֵי חֲלָקִים, עַד כָּאן לְשׁוֹן ט"ז. וְכֵן כָּתַב הָרַמ"ע מִפְּאנוֹ סימן (נ"ו) [ק"ו], וְעַיֵּן בְּשִׁיּוּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה בְּהַגָּהַת בֵּית יוֹסֵף סְעִיף כ"ו. וְאֵין לַעֲשׂוֹת בִּשְׁבִיל סָפֵק שְׁנֵי זוּגוֹת תְּפִלִּין, בֵּית יוֹסֵף (ד"ה וכתב מהר"י). וְכָתַב הַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה ויעשה כל) שֶׁגְּדוֹל אֶחָד פָּסַל כָּל הַתְּפִלִּין בְּמַדִּינָתוֹ שֶׁהָיוּ עֲשׂוּיוֹת לְרַעַת הָרא"ש, כִּי סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁלָּהֶם הָיוּ הַפָּרָשִׁיּוֹת לְרַעַת הָרַמְבַּ"ם, אִם כֵּן הָעוֹלֶה בְּתוֹרָה וּתְפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ שְׁתֵּי אֲהָדָדֵי, עַיֵּן מֻגָּן אַבְרָהָם (ס"ק מט). וְאִמְרִתִּי אֶחְכָּמָה לְרַעַת מַה יַּעֲשֶׂה בִּתְפִלִּין שֶׁל רַבֵּנוּ תָּם בְּעִנְיַן פְּתוּחוֹת וּסְתוּמוֹת, הוֹאִיל וּפָרָשָׁה רְבִיעִית הִיא קֹדֶם לְפָרָשָׁה שְׁלִישִׁית. הִנֵּה זֶהוּ פְּשִׁיטָא, לְהָרַב בֵּית יוֹסֵף פָּרָשַׁת קֹדֶשׁ וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ מִתְחִילִין בְּרֹאשׁ שִׁיטָה, וּבְסוֹף פָּ